

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๓๐๔
วันอังคาร ที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุจริตานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายบรรณิทธิ์ สิงห์เสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกฤษณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วัชรวิภาการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๒. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๓. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๕. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๖. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๗. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๘. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวภัทรา เชื้อรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

๓. นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายอภิวัฒน์ คงชาติ

ผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์การร่างกฎหมาย

๒. นางสาวกมลกานต์ ศรสวรรณ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๓๐๓ วันจันทร์ ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเริ่มพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รายงานต่อที่ประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ว่าขณะนี้ ได้พิจารณาถึงร่างมาตรา ๑๕ ซึ่งมีประเด็นที่ต้องชี้แจงเกี่ยวกับทุนประเดิม และการเรียกเก็บค่าสมาชิก พรรคการเมือง โดยเฉพาะเรื่องการเรียกเก็บค่าสมาชิกพรรคการเมืองนั้น คณะกรรมการการวิสามัญ ตั้งข้อสังเกตว่า การบัญญัติในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นการบัญญัติที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เนื่องจากประชาชน บางกลุ่มยังมีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจบางประการที่ไม่สามารถเสียค่าสมาชิกพรรคการเมืองได้ และอาจเป็นการลดอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากจนเกินไป ซึ่งได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการการวิสามัญว่า เหตุที่มีการ กำหนดให้เรียกเก็บค่าสมาชิกพรรคการเมือง และกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีทุนประเดิมนั้น เป็นการ กำหนดมาตรการเพื่อให้พรรคการเมืองมีความพร้อมในทุกด้านในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องจำนวนสมาชิกพรรคการเมือง หรือการดำเนินกิจกรรมการต่างๆ ของพรรคการเมืองก็ดี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในลักษณะดังกล่าว

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในประเด็นดังกล่าวต้องพยายามชี้แจงให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นว่า เป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในหมวดการปฏิรูป ประเทศ มาตรา ๒๕๘ ก. (๒) ด้านการเมือง ซึ่งบัญญัติหลักการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

จากนั้น นายชาติชาย ฌ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน แจ้งต่อที่ประชุมว่า ในวันที่พุธ ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ คณะอนุกรรมการ จะจัดโครงการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิधिพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๓ - ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป โดยจะมีการถ่ายทอดสดผ่าน โทรทัศน์รัฐสภา และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง NBT) ด้วย

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนได้เตรียม แผนงานในการเผยแพร่เกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ซึ่งในเบื้องต้นจะกำหนดให้มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ไว้สองช่องทาง คือ โทรทัศน์ และวิทยุ โดยเฉพาะการออกอากาศผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง NBT) นั้น น่าจะเป็นช่องทางในการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ กำหนดการในการบันทึกเทปโทรทัศน์รวมถึงแผนผังรายการในการ ออกอากาศโทรทัศน์ คณะอนุกรรมการจะได้ประสานกับกรมการร่างรัฐธรรมนูญผู้รับผิดชอบต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับประชาชน เกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับ รวมถึงการอธิบาย สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญเฉพาะประเด็นที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับนั้น ขอให้คณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณา กำหนดแผนงานในการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ ตามความเหมาะสมต่อไป

จากนั้น ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. โดยเริ่มพิจารณาหลักการ และเหตุผล ชื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คำปรารภ และพิจารณาเรียงลำดับเป็นรายมาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประธานกรรมการสอบถามว่า สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้มีการยกเว้นแตกต่างไปจากสาระสำคัญของโครงร่างเดิมหรือไม่

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น จะใช้แนวทางการยกเว้นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ในการยกเว้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ สำหรับเรื่องระบบวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นการบัญญัติให้มีระบบการพิจารณาเป็นระบบไต่สวน นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ก็จะมีการบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

หลักการ

“ให้มี (กฎหมาย/พระราชบัญญัติ) ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เสนอให้ที่ประชุมพิจารณารณีกการยกเว้นหลักการของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่มีการอ้างอิงถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ว่าควรมีรูปแบบในการยกเว้นหลักการอย่างไร เนื่องจากในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ใช้คำว่า “ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...” ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ใช้คำว่า “ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...” ซึ่งรูปแบบในการยกเว้นหลักการของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับมีแนวทางในการยกเว้นหลักการที่แตกต่างกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ “(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” ดังนั้น จึงขอหารือที่ประชุมว่า การยกเว้นหลักการของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ควรมีรูปแบบในการยกเว้นหลักการอย่างไร กล่าวคือ ควรจะยกเว้นหลักการโดยใช้คำว่า “ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...” หรือจะใช้คำว่า “ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...” รูปแบบใดจึงจะเป็นรูปแบบในการยกเว้นหลักการที่ถูกต้อง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรใช้รูปแบบในการยกเว้นหลักการว่า “ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย...” เนื่องจากในบางกรณีมีการออกกฎหมายในรูปแบบของพระราชกำหนด เป็นการออกพระราชกำหนดที่เกี่ยวกับกฎหมายในเรื่องนั้น ซึ่งการออกพระราชกำหนดดังกล่าวมีสถานะเป็นกฎหมายเช่นกัน ดังนั้น การบัญญัติโดยใช้คำว่า “ให้มีกฎหมายว่าด้วย...” ก็จะมีความหมายครอบคลุมถึงรูปแบบของการตรากฎหมายไม่ว่าจะตราเป็นพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดก็ตาม หากเป็นการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องด้วยกับกฎหมายดังกล่าวก็สามารถที่จะกระทำได้ และเสนอแก้ไขหลักการ เป็นดังนี้ “ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างหลักการ เป็นดังนี้

“ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

เหตุผล

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้ มีการดำเนินงานของศาลและการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อให้มีศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามที่กฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สอบถามว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น ควรกำหนดเรื่องการได้มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ในเหตุผลด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “การดำเนินงานของศาล” หมายความว่ารวมถึงการได้มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ทั้งนี้ เห็นว่าในเรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่ได้มีการบัญญัติความว่า “ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติ” ควรมีการจำกัดความ ความว่า “กฎหมายบัญญัติ” หมายความว่าหมายถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น เพื่อให้ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญและไม่เป็นการสร้างอำนาจเพิ่มขึ้นมาใหม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติสอบถามว่าเหตุใดจึงนำเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องชี้แจงว่าเป็นไปตามมาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญ ใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการเป็นหน่วยงานเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับองค์กรอิสระทุกองค์กรจึงไม่ได้แยกกฎหมายออกต่างหากเป็นการเฉพาะ ส่วนกรณีของศาลรัฐธรรมนูญนั้นเป็นไปตามมาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญ

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติอาจสอบถามถึงชื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่เหตุใดจึงมีเรื่องการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการไว้ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าการดำเนินงานอื่นของศาลรัฐธรรมนูญให้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้มีแต่วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เท่านั้น ส่วนการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้เรื่อง ที่เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญรวมอยู่ที่เดียวกัน

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่ ควรคงเหตุผลเดิมไว้ไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติม เพราะใน ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้ไม่ได้กำหนดเรื่อง การดำเนินงานของศาลและการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการไว้ก็สามารถดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อง การดำเนินงานของศาลและการจัดตั้ง หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญไม่เคยมีการรวมเรื่องดังกล่าวไว้ ซึ่งจะแตกต่างจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่รวมเรื่องดังกล่าวไว้ตั้งแต่ต้น จึงควรต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงเรื่อง การดำเนินงาน ของศาลและการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เป็นดังนี้

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้สำนักงานของศาลและการจัดตั้ง หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อให้มีตลสรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ตลตขตขตขตขตขต รัฐธรรมนูญแห่งราชชชตลตลตลตลต และตลตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขตขต รัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ชื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

“ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ พ.ศ. โดยไม่มีการแก้ไข

คำปรารภ

“โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่าง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ สอบถามว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ ควรมีบทจำกัดสิทธิหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรรอการพิจารณาในเรื่องนี้ และมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ ยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไปศึกษาว่ามีมาตราใดบ้างที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิ แล้วจึงนำมาเขียนเป็นเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอบถามว่า เรื่องบทจำกัดสิทธิต้องนำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ให้เป็นหน้าที่ของคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับพิจารณาว่าจะต้องมีบทจำกัดสิทธิด้วยหรือไม่

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรอกการพิจารณาร่างคำปรารภ

มาตรา ๑

“มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒

“มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓

“มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนการพิจารณาทั้งหมดในศาลรัฐธรรมนูญก่อนศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยหรือสั่งไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

“คูกรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หรือผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขานุการ” หมายความว่า เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในร่างมาตรานี้ตัดนิยามบางคำที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอออก เช่น คำร้อง คดี เพราะจะนำไปกำหนดในบทบัญญัติเฉพาะ จึงนิยามเฉพาะคำทั่วไปไว้เท่านั้น

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า ในการนิยามควรเรียงลำดับตามกระบวนการพิจารณา จึงควรเริ่มตั้งแต่การที่ศาลสั่งไม่รับเรื่องไว้พิจารณาจนถึงศาลมีคำวินิจฉัย

นายเกียรติชัย ฌ นคร กรรมการ สอบถามว่า กรณีมีบุคคลที่ต้องการให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นคูกรณีหรือไม่ หากเป็นคูกรณีจะเป็นคูกรณีกับใคร

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้คำว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ” แทนคำว่า “ศาล” ใช่หรือไม่

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเรียม อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้คำว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ” เนื่องจากในกระบวนการพิจารณามีการอ้างถึงศาลยุติธรรมและศาลปกครอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนจึงใช้คำว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรนิยามคำว่า “ศาล” ให้หมายถึงศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนคำว่า “ศาลยุติธรรม” และ “ศาลปกครอง” ก็ให้คงไว้ จะทำให้เกิดความชัดเจนขึ้น และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนการพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คูกรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้เสนอเรื่องต่อศาลและผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือตามหนังสือ

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณา” หมายความว่า การประชุมพิชิตวาทะทั้งหมดในศาลรัฐธรรมนูญที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยหรือสั่งไม่รับเรื่องไม่พิชิตวาทะ การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายถึงพรรคการเมือง ผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิชิตวาทะวินิจฉัย หรือผู้พิชิตวาทะต่อศาลรัฐธรรมนูญ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ”

ประธานกรรมการสอบถามว่า เรื่องคำร้องจะอย่างไรเพื่อแยกว่า กรณีบุคคลทั่วไปให้ทำเป็นคำร้อง แต่กรณีส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไม่ต้องทำเป็นคำร้อง

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ตามข้อบังคับของศาลรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน ทุกกรณีต้องทำเป็นคำร้องซึ่งรวมถึงการส่งกฎหมายไปตรวจสอบความถูกต้องตามรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งการส่งกฎหมายไปตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่รัฐสภาพิจารณาแล้วเสร็จและต้องส่งไปศาลรัฐธรรมนูญตามขั้นตอนไม่ควรต้องทำเป็นคำร้อง เพราะถ้าเป็นคำร้องต้องมีการพิจารณาอีกว่าเรื่องดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาหรือไม่ ซึ่งไม่น่าจะถูกต้อง คำร้องควรใช้เฉพาะกรณีมีคำร้องจริง หรือเป็นการใช้สิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีคำร้องมอบหมายให้คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไปศึกษาว่ามีบัญญัติอยู่ในร่างมาตราใด แล้วไปกำหนดในร่างมาตรานั้นในลักษณะว่า โดยปกติการยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นคำร้อง ยกเว้นกรณีใดที่ให้ทำเป็นหนังสือราชการได้

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเชิฐียร อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงคำว่า “ตุลาการประจำคดี” ว่าคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มีความเห็นว่าควรใช้คำว่า “ตุลาการเจ้าของสำนวน” แทนคำว่า “ตุลาการประจำคดี”

นายสุพจน์ ไช้มุกต์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า ที่ผ่านมามีการใช้คำว่า “ตุลาการเจ้าของสำนวน” และ “ตุลาการประจำคดี” ทั้งสองคำ แต่จะใช้คำว่า “ตุลาการประจำคดี” มากกว่า และสอบถามว่า ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ กำหนดว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ” แต่ไม่ได้กำหนดให้มีผลผูกพันปัจเจกบุคคล ดังนั้น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะบังคับปัจเจกบุคคลให้ปฏิบัติตามได้อย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีที่มีการร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญคือกรณีที่ปัจเจกบุคคลฟ้องรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ใช่ปัจเจกบุคคลฟ้องปัจเจกบุคคล หรือรัฐฟ้องปัจเจกบุคคล ดังนั้น จึงมีผลผูกพันรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเชิฐียร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า

“มาตรา ๔๙ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกรกระทำตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้”

ต่อกรณีดังกล่าว คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตั้งข้อสังเกตว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะบังคับบุคคลอย่างไร

ประธานกรรมการสอบถามว่า นิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่หรือไม่

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเชิฐียร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่ เนื่องจากมีกรณีศาลรัฐธรรมนูญต้องเรียกหน่วยงานของรัฐมาชี้แจงหรือให้ความเห็น

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ กรรมการ สอบถามว่า ในนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า รวมถึงองค์การมหาชน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน คือราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนองค์การมหาชนคือหน่วยงานอื่นของรัฐ ทั้งนี้ เห็นว่าเรื่องหน่วยงานของรัฐควรต้องเขียนให้ครอบคลุมหน่วยงานที่ใช้อำนาจทางปกครองเพราะเป็นหน่วยงานที่อาจมีโอกาสถูกร้องว่ากระทำการขัดต่อรัฐธรรมนูญ และจะต้องบัญญัติให้ชัดเจนว่ากรณีที่บุคคลจะร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นต้องเป็นการร้องหรือกล่าวหาหน่วยงานของรัฐเท่านั้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้

พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้เสนอเรื่องต่อศาลและผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิ
กระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดย

หนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือตามหนังสือ

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล
ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณี
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ
ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณา” หมายความว่า ทรงขอพิพาทหรือพิพาททั้งหมดในศาลรัฐธรรมนูญที่ขอพิพาท
รัฐธรรมนูญที่มีตัววินิจฉัยหรือสิ่งไม่ชัดแจ้งไม่พิพาท การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณา
และวินิจฉัย

“คู่กรณี” ทวงขอค่างาน ผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิพาทวินิจฉัย หรือ
ผู้พิพาทค่างานต่อศาลรัฐธรรมนูญ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น
รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือ
หน่วยงานอื่นของรัฐ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ”

๒. นิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” มอบหมายให้คณะกรรมการร่างกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ ไปแก้ไขเพิ่มเติมให้ครอบคลุมหน่วยงานที่ใช้อำนาจทางปกครอง

มาตรา ๕

“มาตรา ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และ
ให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ โดยความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ โดยที่ศาลไม่เห็นชอบขงศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ~~แต่~~เมื่อขงศาลไม่เห็นชอบขงศาลรัฐธรรมนูญแล้วให้ใช้บังคับได้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าทุกครั้งที่ออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ โดยที่ศาลไม่เห็นชอบขงศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ~~แต่~~เมื่อขงศาลไม่เห็นชอบขงศาลรัฐธรรมนูญแล้วให้ใช้บังคับได้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาล และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

หมวด ๑ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

“หมวด ๑

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขชื่อหมวด ๑ เป็น “หมวด ๑ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” และเสนอตัดความในร่างมาตรา ๒๘ ออกทั้งมาตรา และนำมากำหนดเป็นร่างมาตรา ๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕/๑ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) พิจารณาวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๕) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๗) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๘) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๙) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๐) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการกระทำของพรรคการเมืองที่เป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคการเมือง

(๑๓) พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล”

นอกจากนี้ เสนอเพิ่มความเป็นหมวดใหม่ ดังนี้ “หมวด ๑/๑ องค์ประกอบของศาล” โดยเริ่มตั้งแต่ร่างมาตรา ๖ เป็นต้นไป และหาหรือว่า ร่างมาตรา ๕/๑ นั้นควรกำหนดเพิ่มเติมในแต่ละอนุมาตราว่าเป็นการดำเนินการตามมาตราใดของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หรือไม่

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรนำเนื้อหาของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มากำหนดไว้ในแต่ละอนุมาตราจะเหมาะสมกว่าและความใน (๑๒) นั้นอาจไม่ครอบคลุมถึงกรณีอื่น เช่น การให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพ

- เหตุใดร่างมาตรา ๕/๑ จึงใช้คำว่า “วินิจฉัยคดี”

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความใน (๑๐) อาจทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยเรื่องใดก็ได้ และอาจขัดแย้งกับมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยการกระทำที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้เฉพาะในกรณีที่มีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการเสนอตัดความใน (๑๒) เนื่องจากความใน (๑๓) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ส่วนการใช้คำว่า “วินิจฉัยคดี” นั้น เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณีเช่นกัน

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความใน (๑๒) นั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะด้วย

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในมาตราใดของรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ไม่กระทำการตามหน้าที่ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ไม่กระทำการตามหน้าที่ ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วยหรือไม่

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า มาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ไม่กระทำการตามหน้าที่ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในบางเรื่องอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลปกครอง แต่ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ไม่กระทำการตามหน้าที่ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาในกรณีหน่วยงานของรัฐไม่กระทำการตามหน้าที่แล้ว จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยได้ว่าเรื่องใดเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ ทั้งนี้ มอบหมายให้คณะกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ตรวจสอบว่าในแต่ละอนุมาตราของร่างมาตรา ๕/๑ นำมาจากมาตราใดของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และได้้นำหลักเกณฑ์มากำหนดไว้ครบถ้วนหรือไม่

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขชื่อหมวด ๑ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นดังนี้

“หมวด ๑ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ”

๒. ตัดร่างมาตรา ๒๘ ออกทั้งมาตรา

๓. เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๕/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕/๑ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) พิจารณาวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๕) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๗) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๘) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๙) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๐) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๒) พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล”

๔. เพิ่มความเป็นหมวดใหม่ ดังนี้

“หมวด ๑/๑ องค์ประกอบของศาล”

มาตรา ๖

“มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื้อ เลขาธิการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ชี้แจงว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งเคยผ่านการปฏิรูปประเทศมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า คุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรจำกัดเฉพาะบุคคลที่มาจากกลุ่มสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่ง จึงควรกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมโดยเพิ่มความว่า “หรือสาขาอื่น” ด้วย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า ความใน (๔) ความว่า “และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์” ยังมีข้อถกเถียงว่าหมายถึงผลงานทางวิชาการในลักษณะใด จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสรรหาให้ชัดเจนเพื่อให้คณะกรรมการสรรหามีแนวทางในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการสรรหาจะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาด้วยตนเอง หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วอาจถูกโจมตีได้ว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์การสรรหาเพื่อให้ตนเองสามารถเข้าไปดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเคยผ่านการปฏิรูปประเทศนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่สามารถเพิ่มความว่า “หรือสาขาอื่น” ได้ เนื่องจากเป็นการกำหนดคุณสมบัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า ความใน (๕) ไม่ได้มีข้อจำกัดในเรื่องวุฒิการศึกษาหรืออาชีพของผู้ที่จะมาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โดยบุคคลที่สำเร็จการศึกษาไม่ว่าในสาขาใดที่เคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี สามารถดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๑ กำหนดไว้รองรับกับกรณีที่มีเหตุอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตามมาตรา ๖ (๑) และสอบถามว่าควรนำร่างมาตรา ๑๑ มากำหนดไว้ในส่วนใดของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๑ เป็นไปตามมาตรา ๒๐๐ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดรองรับไว้กับกรณีที่ไม้อาจคัดเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตามมาตรา ๖ (๑) โดยให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นผู้คัดเลือกบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี คณะอนุกรรมการจึงเห็นว่าควรนำมากำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๑

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๖ ดังนี้

“การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี”

มาตรา ๗

“มาตรา ๗ การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาในศาลฎีกา ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอตัดร่างมาตรา ๗ และให้นำไปกำหนดเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๖

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. กล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๗ อาจทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดปัจจุบันบางคนมีคุณสมบัติตามมาตรา ๖ (๓) (๔)

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๗ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๘

“มาตรา ๘ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่เกินหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้

“มาตรา ๘ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๘ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่เกินหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

มาตรา ๙

“มาตรา ๙ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- (๒) ดิตยาเสพติดให้โทษ
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๑๐) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันคัดเลือกหรือสรรหา เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๑๑) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
- (๑๔) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
- (๑๕) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
- (๑๗) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้ผิดพิพัตการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
- (๑๘) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๑) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๓) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๔) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๕) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ซึ่งแจ้งว่า สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดนิยาม คำว่า “มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์” พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดและคุณลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการสรรหามีกรอบแนวทางในการคัดเลือกบุคคลมาทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. กำหนดลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับร่างมาตรา ๙ แต่ตัดความใน (๑๐) ออกทั้งอนุมาตรา เนื่องจากมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับความใน (๑๘)

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา ๙ ตุลาการ**ศาลรัฐธรรมนูญ** ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้” และตัดความใน (๑๐) ออกทั้งอนุมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๙ ตุลาการ**ศาลรัฐธรรมนูญ**ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

(๒) ดิตยาเสพติดให้โทษ

(๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

(๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๐) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับที่วันตัดโทษหรือสรรหา เว้นแต่ในคราวที่ติดอันดับที่กระทำโดยประมาท หรือคราวที่ติดสหุโทษ

(๑๑) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวย ผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือ ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็น ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๔) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๕) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำ ด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๗) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๘) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับ การคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๑) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๓) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือ รายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๔) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๕) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ซึ่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ผ่านการพิจารณาในเบื้องต้นของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว และขณะนี้อยู่ระหว่างการส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไปยังผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ประธานกรรมการจึงมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินว่า หากผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะหรือมีความคิดเห็นใดที่จะเสนอเพิ่มเติมก็สามารถเสนอใหม่ได้ โดยให้พิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในเบื้องต้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต่อไป

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพุธ ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๐๕ นาฬิกา

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง
 นิติกรชำนาญการ
 นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร
 วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 นายสกันธ์ พรหมบุญตา
 นิติกรชำนาญการ
 ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
 ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
 สำนักกรรมการธิการ ๒
 ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์